

Рецензия

по процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„Variational analysis without variational principles“

за придобиване на
образователна и научна степен „доктор“
от

докторант: **Стоян Райчев Апостолов**

в област на висше образование: **4. Природни науки, математика и информатика,**

професионално направление: **4.5. Математика,**

докторска програма: **Математически анализ на Факултет по математика и информатика (ФМИ) на СУ „Св. Климент Охридски“**

Рецензията е изготвена от проф. дмн Михаил Иванов Кръстанов, в качеството му на член на научното жури, съгласно Заповед № РД 38-309/01.07.2022 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Обща характеристика на дисертационния труд и представените материали

Представените материали са изготвени в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложение на ЗРАСРБ, както и с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности (ПУРПНСЗАД) в СУ “Св. Кл. Охридски“. Те включват: 1) Дисертация на английски език; 2) Автореферат на български; 3) Копие на диплома за бакалавърска степен; 4) Копие на диплома за магистърска степен; 5) Копия на отпечатаните научни публикации по темата на дисертацията; 6) Справка от системата „Авторите“; 7) Списък от научни публикации по темата на дисертацията; 8) Декларация от съавторите за приноса на докторанта в три статии; 9) Автобиография на български; 10) Протокол за проверка на оригиналност и Становище във връзка с процедурата за предотвратяване на плагиатство, подписани от научния ръководител; 11) Отчет от софтуерния продукт StrikePlagiarism.com за липса на плагиатство; 12) Декларация на докторанта за оригиналност и липса на плагиатство.

Дисертационният труд на докторанта Стоян Апостолов е с обем от 72 страници и съдържа увод, предварителни сведения, три глави, в които са изложени получените резултати, заключение и библиография от 61 заглавия. Написан е на английски език. В Увода е дадена мотивация на изследванията в дисертацията и са представени накратко основните резултати. В главата Предварителни сведения са дефинирани някои от основните понятия и твърдения, използвани в дисертационния труд. Трета и четвърта глава са посветени на изследване на свойствата на различни обобщения на понятието трансверзалност, както и на съществуващите връзки между тях. В пета глава се изследват условия,

които водят до непрекъснатост на функцията на Белман за оптимизационни задачи в метрични пространства със свойството, че всяко отворено кълбо е свързано.

Трябва да се отбележи, че в доказателствата на дисертационния труд не са използвани вариационни принципи. Това позволява на автора да се фокусира върху съществените свойства на разглежданите задачи и да получи резултати при естествени предположения.

2. Данни и лични впечатления за кандидата

От представената творческа автобиография се вижда, че Стоян Апостолов е роден на 29.12.1992 г. в град София. Висшето си образование е завършил във Факултета по математика и информатика на Софийския университет, като през 2017 година получава бакалавърска степен, а през 2019 година – магистърска степен. И двете са по специалност “Приложна математика”. Още като студент той печели сребърен медал от 22-то Международно състезание по математика (International Mathematics Competition), проведено от 27 юли до 2 август в Благоевград. От юли 2019 до юни 2022 година е редовен докторант в докторска програма “Математически анализ” на ФМИ, СУ с научен ръководител проф. дн Надежда Рибарска.

Познавам Стоян Апостолов като студент. Направи ми силно впечатление със своята любознателност и бърза мисъл. Опитваше се още по време на лекциите да разбере смисъла на новите понятия, както и идеите, стоящи в основата на доказателствата. Тези негови качества се проявиха в пълна сила по време на курса по „Вариационен анализ“, четен от професор Асен Дончев през 2020 година в нашия факултет за магистрите от магистърска програма „Оптимизация“ и докторантите от докторски програми „Математически анализ“ и „Изследване на операциите“. Във връзка с изпита по този курс Стоян Апостолов трябваше да докаже твърдение, свързано с непрекъснатост на функцията на Белман. Той конструира пример, който показва, че Теорема 5 от секция 1 на глава IX на монографията Well-Posed Optimization Problems на Асен Дончев и Тулио Цолеци не е в сила, ако критерият за оптималност е функция, която е непрекъсната в смисъл на Помпей-Хаусдорф (Pompeiu-Hausdorff). Професор Асен Дончев сподели с мен, че е впечатлен от това наблюдение на Стоян Апостолов и го окуражи да продължи да работи по тази задача. Като следствие от това изследване е написана глава 5 от представения дисертационен труд.

3. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата, съдържащи се в представения дисертационен труд и публикациите към него, включени в процедурата

В увода на представения дисертационен труд е направен кратък исторически преглед на известните до този момент резултати в областта и са представени основните резултати, получени от автора. Трябва да подчертая, че Стоян Апостолов много добре познава състоянието на тематиката на дисертационния труд. Може би тук играе роля и фактът, че неговият научен ръководител, заедно с други нейни ученици, активно работи в същата област и вече са получени съществени научни резултати. Това ми дава основание да предположа, че след време ще можем да говорим за влияние на българската математика в развитието на това съвременно направление на вариационния анализ.

Във втора глава са въведени понятия и твърдения, които се използват в изложението по-нататък.

Трета глава е съдържа шест раздела. В първия раздел е получена характеристика на понятието субтрансверсалност. Тази характеристика се основава на едно техническо твърдение (Лема 3.1.3) за линейно намаляване на разстоянието между две затворени множества при подходящи предположения. Доказано е с използване на трансфинитна индукция. Според мен, това е много удачно, защото позволява по естествен начин да се придобие геометрична интуиция за неговия смисъл. В първия раздел е получена и характеристика на свойството субтрансверсалност в термините на наклона на така наречената "сдвояваща функция" (Твърдение 3.1.6). Вторият раздел е посветен на свойството трансверсалност. Използвайки резултатите от първия раздел, са получени характеристика на свойството трансверзалност в термините на "транслирана" субтрансверзалност (Твърдение 3.2.1) и на "транслирана" тангенциална субтрансверзалност (Твърдение 3.2.2). Получена е и характеристика на свойството трансверсалност в термините на наклона на "сдвояващата функция" (Твърдение 3.2.5). В третия раздел се изследва свойството присъща трансверзалност. Първото твърдение в този раздел е характеристика на свойството тангенциална трансверсалност в термините на наклона на "сдвояващата функция" (Твърдение 3.3.1). В статия на Дружвятски, Йоффе и Люис от 2015 година е получена метрична характеристика на свойството присъща трансверзалност, също в термините на наклона на "сдвояващата функция". Тази характеристика е използвана в дисертацията за дефиниция свойството присъща трансверзалност в произволни метрични пространства (Дефиниция 3.3.2). В дисертационния труд е доказана характеристика на свойството присъща трансверзалност. От тази характеристика следва, че свойствата присъща трансверзалност и тангенциална трансверсалност са много близки в следния смисъл: За тангенциална трансверзалност между две затворени множества A и B в обща точка x се иска да е изпълнено определено неравенство за всички точки от двете множества A и B , които се намират в подходяща околност на точката x . За свойството присъща трансверзалност се иска да е в сила същото, само че за точките от множествата $A \setminus B$ и $B \setminus A$. Като следствие от този резултат се получава, че свойствата тангенциална трансверзалност, присъща трансверзалност и субтрансверзалност съвпадат за случая на изпъкнали множества. В края на трети раздел е показано, че получената метрична характеристика на присъщата трансверзалност е еквивалентна в хилбертови пространства на характеристика, предложена в статия на Тао, Буи, Чонг и Верхаген (Thao, Bui, Cuong и Verhaegen) от 2020 година. В четвърти раздел е показано, че свойството субрегулярност на многозначно изображение между две метрични пространства в точка от графиката може да бъдат характеризирани в термините на свойството субтрансверзалност на две подходящо дефинирани затворени множества, едното от които е графиката на многозначното изображение (Теорема 3.4.1). Като следствие от тази теорема е получено, че свойството регулярност на многозначно изображение със затворена графика между две нормирани пространства в точка от графиката може да бъдат характеризирани в термините на свойствата трансверзалност на същите две затворени множества. В пети раздел е получена характеристика на свойството субрегулярност на многозначно изображение между две пълни метрични пространства (Теорема 3.5.2). Тази характеристика дава нов поглед на резултати на Йоффе (2017 година) и Кругер (2015 година). Доказателството се основава получената по-рано характеристика на свойството субтрансверзалност. В последния раздел е доказана характеристика на свойствата регулярност на многозначно изображение със

затворена графика между две пълни метрични пространства в термините на „линейна скорост на намаляване“. От този резултат са получени две следствия: Първото е характеристика на метричната регулярност на многозначно изображение между две пълни метрични пространства чрез неговата контингентна вариация (contingent variation) (Следствие 3.6.2), а второто е характеристика на метричната регулярност на многозначно изображение между две банахови пространства чрез неговата контингентна производна (contingent derivative) (Следствие 3.6.3).

В първите два раздела на глава 4 са дадени дефинициите на понятия и са формулирани твърдения, които се използват в следващите раздели на същата глава. Основният резултат на четвърта глава е формулиран в третия раздел. Същността на този резултат се състои в това, че две подходящи вариационни условия са достатъчни за тангенциална трансверзалност на две затворени множества в банахово пространство. Формулирани са два варианта на този абстрактен резултат раздел (Теорема 4.3.1 и 4.3.2). Интересни са следствията, които се получават от него: Нека едното затворено множество е множеството от всички точки, които са допустими за дадена минимизационна задача, а второто нека е епиграфиката на разглежданата функция (критерия на задачата) в дадена референтна точка. Разгледани са три случая: 1. Допустимото множество е графиката на непрекъснат линеен оператор, функцията е полунепрекъсната отдолу по отношение на двете променливи и удовлетворява локално условието на Липшиц по отношение на първата променлива, равномерно спрямо втората и съществува равномерно допирателно множество, пораждащо допирателния конус на Кларк към епиграфиката на разглежданата функция в референтната точка (Теорема 4.4.3). 2. Функцията удовлетворява условието на Обен (Aubin) в референтната точка и допустимото множество е графика на компактен линеен оператор (Теорема 4.4.6); 3. Епиграфиката на функцията и допустимото множество са масивни в съвкупност в референтната точка (Твърдение 4.4.8). Тогава, като следствие от абстрактния резултат, при всяко едно от тези условия доказва теорема за множителите на Лагранж в случай, че референтната точка е решение на минимизационната задача. Тук искам да отбележа, че разгледаното условие на Обен представлява безкрайнономерен вариант на поточковото условие на Обен. А то е основно предположение в едно от най-общите необходими условия за оптималност на основната задача на вариационното смятане. Това условие е доказано от Кларк (Clarke) през 2005 година.

В пета глава на дисертационния труд се изследва непрекъснатостта на функцията на Белман

$$S(p) = \inf \{g(y): y \in D(p)\}$$

в метричното пространство Y , в което всяко отворено кълбо е свързано. В първия раздел се дават две дефиниции на топологична полунепрекъснатост отгоре (отдолу) и полунепрекъснатост отгоре (отдолу) спрямо метриката на Помпей-Хаусдорф. Във втория раздел е представен пример, за който множеството от допустимите точки $D(p)$, зависещо от параметъра p е непрекъснато в смисъл на Помпей-Хаусдорф в точката p , докато функцията на Белман не е непрекъсната в същата точка p . В същия раздел е дефинирано понятието отслабена равномерна непрекъснатост (relaxed uniform continuity assumption - RUCA) на двойката (D, g) . Доказано е в Теорема 5.2.3, че ако множеството $D(p)$ от допустимите точки е непрекъснато в смисъл на Помпей-Хаусдорф в точката p , функцията g е непрекъсната в множеството $D(p)$ и двойката (D, g) удовлетворява условието (RUCA), то функцията на Белман S е непрекъсната в точката p . В третия раздел са представени две достатъчни условия за непрекъснатост на функцията на

Белман. В първото твърдение (Теорема 5.3.1) се предполага, множеството $D(p)$ от допустимите точки е непрекъснато в топологичен смисъл в точката p и функцията g е непрекъсната в множеството $D(p)$, а във второто (Теорема 5.3.2) се иска множеството $D(p)$ от допустимите точки да е непрекъснато в смисъл на Помпей-Хаусдорф в точката p и функцията g да е равномерно непрекъсната в множеството $D(p)$. Интересен факт е, че предположението (RUCS) е необходимо за получаване на непрекъснатост на функцията на Белман в следния смисъл: Едно многозначно изображение F е топологично непрекъснато в точката x , точно тогава, когато двойката (f, F) удовлетворява условието (RUCS) за всяка функция f , която е непрекъсната върху множеството $F(x)$ (Теорема 5.3.4).

Използваните литературни източници (61 на брой) показват отлично познаване на научната област на дисертацията от докторанта. Използвана е стандартната лексикографична наредба във възходящ ред по отношение на фамилиите на първия автор.

4. Аprobация на резултатите

Резултатите от дисертационния труд са публикувани в 3 статии, всичките в реномирани списания с импакт фактор:

S. Apostolov, M. Krastanov and N. Ribarska, Sufficient Condition for Tangential Transversality, *Journal of Convex Analysis*, 27, 2020, 19-30, WoS Mathematics Q3 (2020)

S. Apostolov, On continuity of optimal value map, *Comptes rendus de l'Academie bulgare des Sciences*, Vol 74, 2021, No 4, 506-513, WoS Multidisciplinary sciences Q4 (2021)

S. Apostolov, M. Bivas, and N. Ribarska, Characterizations of Some Transversality-Type Properties, *Set-Valued and Variational Analysis*, 30, 2022, Issue 3, 1041-1060, WoS Mathematics applied Q2 (2021)

Прави ми впечатление, че една от тези статии е самостоятелна. За другите две статии има Декларация на съавторите, че всички автори имат равностоен принос.

Наукометричните показатели на тези статии, сравнени с минималните изисквания за образователна и научна степен „доктор“, съгласно Постановление № 26 от 13 февруари 2019 г. за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България, приет с Постановление № 202 на Министерския съвет от 2010 г. (обн., ДВ, бр. 75 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 19 от 2011 г., бр. 9 от 2012 г., бр. 62 от 2013 г., бр. 60 от 2014 г., бр. 57 от 2015 г. и бр. 56 от 2018 г.) са както следва: Всички публикации попадат в Група Г7 и събират общо 141 точки, при минимални изисквания от 30 точки за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научната област 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.5 Математика. Първата публикация е в Q3 и се оценява с 45 точки, втората е в Q4 и се оценява с 36 точки, а третата е в Q2 и се оценява с 60 точки. Получените 141 точки значително (повече от 4,5 пъти) надвишават минималните изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научната област и професионално направление на процедурата

Въз основа на представените материали, рецензентът приема, че няма доказано по законоустановения ред плагиатство в представения дисертационен труд и научни трудове по тази процедура.

Резултатите от дисертацията са представени от автора досега със следните доклади:

1. "Sufficient conditions for tangential transversality", 47th Winter School in Abstract Analysis, Svratka, Czech Republic, 2019, <https://www2.karlin.mff.cuni.cz/~lhota/> (based on a joint work with Mikhail Krastanov and Nadezhda Ribarska)
2. "Intrinsic transversality and tangential transversality", 15-th International Workshop on Well-Posedness of Optimization Problems and Related Topics, June 28 - July 2, 2021, Borovets, Bulgaria, <http://www.math.bas.bg/~bio/WP21/> (based on a joint work with Mira Bivas and Nadezhda Ribarska)
3. "Intrinsic transversality and tangential transversality", The 13th International Conference on Large-Scale Scientific Computations LSSC 2021, June 7 - 11, 2021, Sozopol, Bulgaria (based on a joint work with Mira Bivas and Nadezhda Ribarska)
4. "Intrinsic transversality and tangential transversality", Spring Scientific Session, Faculty of Mathematics and Informatics, Sofia University, 27 March 2021 (based on a joint work with Mira Bivas and Nadezhda Ribarska)
5. "On continuity of optimal value map", Spring Scientific Session, Faculty of Mathematics and Informatics, Sofia University, 26 March 2022

5. Качества на автореферата

Авторефератът е написан на български език в обем от 39 страници. Той точно отразява съдържанието на дисертационния труд и съответства на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Климент Охридски“.

За съжаление, номерацията на твърдения, дефиниции, литературни източници и други в автореферата не съвпада с номерацията им в дисертацията. На няколко места има сбъркани номера на глави и раздели. Срещат се и правописни грешки. Има несъответствия със справката от системата „Авторите“. Всичко това затруднява четенето и пречи на установяване на съответствие с дисертацията.

7. Заключение

След като се запознах с представените в процедурата дисертационен труд и придружаващите го публикации и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни резултати, **потвърждавам**, че представеният дисертационен труд и научните публикации към него, както и качеството и оригиналността на представените в тях резултати и постижения, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности (ПУРПНСЗАД) в СУ за придобиване от кандидата на образователната и научна степен „доктор“ в научната област: **4. Природни**

науки, математика и информатика , професионално направление: **4.5. Математика (Математически анализ)**. Искам да подчертая, че качествата на дисертационния труд значително превишават минималните национални изисквания в професионалното направление. Тук трябва да отбележа, че не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Въз основа на гореизложеното, **убедено препоръчвам** на научното жури да присъди на **Стоян Райчев Апостолов** образователната и научна степен „доктор“ в научна област:
4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление:
4.5. Математика (Математически анализ).

27.09. 2022. г.

Изготвил рецензията:

/проф. дмн Михаил Иванов Кръстанов/